

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Плугатира Максима Віталійовича на дисертаційне дослідження Грудовенко Олени Сергіївни на тему «Правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України», поданого до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Збройні Сили України є стратегічно важливою інституцією для забезпечення національної безпеки та обороноздатності. Корупційні дії можуть серйозно підірвати цілісність та ефективність військової системи, знижуючи рівень готовності до виконання завдань, спричиняючи втрати ресурсів і порушуючи довіру військових працівників та громадськості. Також корупція може мати серйозні наслідки для національної безпеки, що призводить до недостачі або неналежного використання обладнання, погіршення умов життя військовослужбовців, втрати важливих інформаційних даних, порушення та уповільнення важливих оборонних процесів. Це може створити прогалини в безпеці та потенційно вразливі моменти для національної оборони.

Корупція є системною проблемою, яка потребує постійного уваги та заходів для запобігання. Використання адміністративних правопорушень у зв'язку з корупцією може бути широко поширеним у військовому контексті, де існує значний обсяг фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів, відповідно, забезпечення прозорості, відповідальності та покарання порушників є важливими кроками у боротьбі з корупцією в Збройних Силах України.

Запобігання корупції є актуальним завданням для українського суспільства та держави загалом. Дисертаційне дослідження з правових засад запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України може сприяти розумінню причин, умов та механізмів поширення корупційних явищ у військовому середовищі. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дисертаційне дослідження О. Грудовенко, що

свідчить про його актуальність, практичну значимість і науково-теоретичну цінність.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Вивчення дисертації та наукових публікацій авторки засвідчують логічність структури дослідження, що надало можливість дисертантці визначити мету, об'єкт, предмет і завдання роботи та всебічно й повно проаналізувати задекларовану тему.

У роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціально-наукових методів пізнання, які дали змогу висвітлити й вирішити низку теоретичних та практичних питань теми дослідження.

Дисертантка проаналізувала значну кількість джерел (190 найменувань), ґрунтовно вивчив роботи інших науковців, що надало можливість вирішити наукову задачу, сформулювати пропозиції та рекомендації з удосконалення запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних Силах України.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації висновків забезпечена емпіричними даними, а адже емпіричну базу дисертації становлять узагальнення практики службової діяльності Збройних Сил України, офіційні звіти Міністерства оборони України та Міністерства внутрішніх справ України, дані з Єдиного державного реєстру судових рішень, статистичні відомості Державної служби статистики України, відомості громадських організацій у сфері запобігання корупції.

Результати наукового дослідження викладено в семи наукових статтях, що опубліковано у наукових фахових виданнях України, а також в трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Викладене дає підстави стверджувати, що дисертація Грудовенко Олени Сергіївни на тему «Правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України» виконана на високому науковому рівні.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація Грудовенко Олени Сергіївни на тему «Правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України» є першим комплексним дослідженням, у якому розкрито правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України, в результаті чого сформовано низку нових наукових та практичних висновків, положень та пропозицій щодо мінімізації корупційних ризиків у службовій діяльності Збройних Сил України.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано ряд концептуальних теоретичних та практичних положень, наукових висновків, узагальнень та пропозицій, що відповідають змістовним ознакам наукової новизни. Зокрема, уперше визначено сутність запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України; розкрито та систематизовано умови, які потенційно становлять об'єкт адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією у Збройних Силах України; сформовано наукове трактування корупційних ризиків в службовій діяльності Збройних Силах України.

Також удосконалено практичне розуміння запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у Збройних Силах України; поняття адміністративної відповідальності за правопорушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків; адміністративно-правовий статус Управління з питань запобігання та виявлення корупції Міністерства оборони України.

Крім зазначеного, у роботі містяться інші положення, висновки та рекомендації, які в сукупності забезпечують цілісність наукової новизни проведеного дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих

положень і висновків дисертаційної роботи О. Грудовенко не викликають суттєвих зауважень. Висновки в дисертації сформовано відповідно до отриманих результатів, вони мають вагому аргументацію, свідченням чого є використана методологія дослідження, яка ґрунтується на сукупності загальнонаукових і спеціально-наукових методів пізнання.

Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також забезпечена емпіричними даними, які охоплюють результати особистих спостережень з використанням власного досвіду роботи авторки.

Отже, результати дисертаційного дослідження О. Грудовенко, які винесено на захист, є достатньо аргументованими, обґрунтованими, логічними та переконливими, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності. Наукові результати й положення, що винесені на захист, отримано завдяки використанню різноманітних методів, таких як діалектичний, системно-структурний, опису та групуванню, формально-юридичний, аналізу та синтезу, правотворчості, соціологічному.

Постановка завдань, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження є чіткими, зрозумілими й такими, що цілком відповідають загальним вимогам. Завдання наукового пошуку виконано, мети роботи досягнуто.

Отже, поставлені наукові завдання виконано на високому методологічному рівні, а дисертантка опанувала необхідні компетенції для рівня доктора філософії.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у: – науково-дослідній роботі – положення та висновки застосовуються у формуванні науково-теоретичних питань запобігання

адміністративним правопорушенням, які пов'язані з корупцією в Збройних Силах України; – законотворчій сфері – практичні пропозиції спрямовані на розвиток адміністративного законодавства в частині удосконалення механізмів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних Силах України; – освітньому процесі – під час підготовки та проведення лекцій, семінарських і практичних занять зі здобувачами вищої освіти з навчальних дисциплін: «Адміністративна діяльність», «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація О. Грудовенко викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертація містить анотацію, список публікацій, зміст, перелік умовних позначень, вступ, три розділи, які охоплюють дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг дисертації становить 226 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 190 найменувань на 22 сторінках.

Анотація в стислій формі відображає основні тези дослідження, викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувача, у яких висвітлено основні результати дослідження.

У *вступі* обґрунтовано вибір теми дослідження, схарактеризовано ступінь наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету дослідження, окреслено поставлені завдання наукового пошуку, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, описано використані методи пізнання, емпіричну базу, аргументовано наукову новизну отриманих результатів, зазначено про особистий внесок здобувача й інформацію щодо апробації матеріалів дисертації.

У *розділі 1* «Теоретико-правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України» сформовано поняття та сутність запобігання адміністративним

правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України, розкрито адміністративно-правовий статус органів і підрозділів Збройних Сил України, які є суб'єктами запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією, визначено причини, умови та види службової діяльності, які потенційно становлять об'єкт адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією у Збройних Силах України, проаналізовано нормативно-правові акти, що регламентують питання запобігання адміністративним правопорушенням, які пов'язані з корупцією в Збройних Силах України.

У розділі 2 роботи «Адміністративно-правові форми запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України» здобувачкою комплексно визначено корупційні ризики в службовій діяльності Збройних Силах України, пов'язані із порушенням вимог фінансового контролю, розкрито Запобігання врегулювання конфлікту інтересів та порушенню встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків у Збройних Силах України.

У розділі 3 «Шляхи мінімізації корупційних ризиків в службовій діяльності Збройних Сил України» проаналізовано міжнародні стандарти запобігання корупції в діяльності Збройних Сил України та сформовано шляхи удосконалення адміністративного законодавства в частині удосконалення механізмів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних Силах України.

За результатами здійсненого дослідження дисертантка сформулювала пропозиції та рекомендації з удосконалення правових засад запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано *висновки*, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію та високий рівень достовірності.

Список використаних джерел охоплює 190 найменувань на 22 сторінках.

Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація О. Грудовенко відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої виконують актуальне наукове завдання – розкриття та удосконалення правових засад запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Грудовенко Олени Сергіївни на тему «Правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України» може бути рекомендовано для використання в освітньому процесі закладів вищої освіти юридичного профілю, у науково-дослідних розробках наукових установ, під час підготовки наукових публікацій та монографій, планування досліджень за цим напрямом.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи наукову роботу, необхідно спрямувати увагу на деякі дискусійні питання, які потребують, на нашу думку, додаткової аргументації або пояснень під час захисту:

1. Не обґрунтованою є позиція авторки щодо розкриття у першому розділі спочатку адміністративно-правового статусу органів і підрозділів Збройних Сил України, які є суб'єктами запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією (підрозділ 1.2), а потім причин, умов та видів службової діяльності, які потенційно становлять об'єкт адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією у Збройних Силах України (підрозділ 1.3), адже після розкриття сутності такого правопорушення далі логічно було б сформулювати об'єкт цього виду правопорушення, що є теоретичними засадами.

2. Окрім реактивних заходів, у роботі варто було б більшу увагу приділити проактивним крокам для запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, зокрема щодо етичного навчання

та свідомості військовослужбовців, проблемам освіти щодо антикорупційних політик, забезпечення доступу до інформації, створення механізмів для повідомлення про корупційні діяння і захист тощо.

3. Окремий підрозділ дисертації слід було б присвятити компаративістичному аналізу запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в збройних силах інших демократичних країнах, наприклад, Польщі, Великої Британії, Литви тощо.

Слід відмітити, що вказані зауваження і побажання є рекомендаційними і в цілому не позначаються на позитивній оцінці дисертації, оскільки спрямовані на поглиблення наукової дискусії під час прилюдного захисту.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій автора фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація Грудовенко Олени Сергіївни на тему «Правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України» є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Дисертація Грудовенко Олени Сергіївни на тему «Правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що вирізняються новизною у визначенні найбільш перспективних напрямів удосконалення правових засад запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у Збройних Силах України, за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня

2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Грудовенко Олена Сергіївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Рецензент –
доцент кафедри
публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

Максим ПЛУГАТИР

